

Тож, варто зазначити, що даний інститут зародився у стародавні часи, коли право як таке лише почало формуватись та продовжував своє формування протягом довгого періоду, досягнувши високого рівня, однак залишається і багато не вирішених питань. Тому, науковцям слід докласти максимум зусиль, як це робили і їхні предки, лише враховуючи реалії сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Шаломєєв Є. Формування інституту звільнення від покарання у кримінальному праві України другої половини XVII та XVIII ст. *Право України*. 2000. № 11. С. 135-136.
2. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 року. Під ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: І-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 1996. 548 с.

СКЛАДНА ФОРМА ВИНИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Кузевич Надія Ігорівна,

курсант 2-го курсу

Прикарпатського факультету

(м. Івано-Франківськ)

Національної академії внутрішніх справ

В юридичній літературі суб'єктивна сторона злочину визначається як внутрішня сторона злочину, тобто психічна діяльність особи, що відображує ставлення її свідомості й волі до суспільно небезпечного діяння, котре нею вчиняється, і до його наслідків. Але у будь-якому разі сутність визначення цього елемента складу злочину пов'язується з психічним ставленням суб'єкта, яке розглядається та враховується лише відносно суспільно небезпечного діяння і його наслідків і повинно характеризуватись конкретною формою вини.

Вина є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину, що дозволяє відмежовувати злочинне діяння від незлочинного. Без вини не може бути складу злочину.

Дослідники вини за законодавством зарубіжних держав на підставі проведеного аналізу зарубіжного кримінального законодавства стверджують про відсутність єдиних законодавчих підходів до регламентації цього складного кримінально-правового поняття. Особливо це стосується аспекту закріплення

легального визначення вини у нормах закону. Як зазначає М. О. Федоров, кримінальні кодекси європейських держав, крім України і Білорусі, поняття вини не визначають, хоча в більшості з них зазначено про такі форми вини як умисел і необережність, однак поняття цих форм у зазначених законодавчих актах взагалі не розкривається¹. Питаннями, пов'язаними зі з'ясуванням змісту терміну «вина» та правової оцінки випадків поєднання різних її форм, займались ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, до числа яких можна віднести таких вчених як І. Я. Фойницький, М. П. Чубинський, М. С. Таганцев, Л. Є. Владимиров, Б. С. Волков, Л. І. Петражицький, С. В. Познишев, С. А. Кудрявцев, П. С. Дагель, А. П. Тузов, К. Є. Ігошев, І. Г. та інші. За часів незалежної України окремі питання мотиву злочину розглядали у своїх роботах П. А. Воробей, Р. В. Коржанський, О. М. Костенко, А. В. Савченко, А. П. Шеремет, А. П. Тузов, П. Л. Фріс та інших, однак багато із питань залишаються невирішеними та потребують подальшого вивчення [1, с.140] .

Загальне поняття вини вироблено наукою кримінального права і закріплено в Кримінальному кодексі. Згідно з ст. 23 КК вина – це психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності. Вина як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони будь-якого злочину нерозривно пов'язана з його об'єктивними ознаками. Її відображують об'єктивні ознаки злочину, що характеризують його об'єкт, предмет і об'єктивну сторону. Тому не існує абстрактної вини, відірваної від конкретного суспільно небезпечного діяння. Саме це діяння і становить предметний зміст вини, її матеріальне наповнення [2, с.95].

Форма вини характеризує певний зв'язок психічних ознак, які складають зміст вини, з об'єктивними ознаками злочину. Чинне кримінальне законодавство виділяє дві форми вини – умисел (ст. 24 КК) і необережність (ст. 25 КК), які відрізняються одна від одної особливостями психічного ставлення особи до вчинення злочину [3, с.194]. З аналізу ст.ст. 24 та 25 КК випливає, що визначення форми вини базується на поєднанні двох психічних ознак (елементів): інтелектуальної й вольової. Ці ознаки, у свою чергу, зв'язані ознаками об'єктивної сторони складу злочину – дією (бездіяльністю) і наслідками. Відповідно до ст.ст. 23, 24, 25 КК кожний конкретний злочин може бути вчинений або умисно, або з необережності. Проте, аналіз деяких статей Особливої частини КК вказує на те, що є склади злочинів із складною об'єктивною стороною. Суб'єктивна сторона у них відповідно також ускладнена, в ній поєднуються різні форми вини. Трагування суб'єктивної сторони злочину в подібних випадках у науці кримінального права далеко не однозначна.

Необхідно мати на увазі, що у чинному кримінальному законодавстві є такі склади, в яких об'єктивна сторона злочину поєднує декілька видів шкідливих наслідків. Відповідно суб'єктивна сторона цих злочинів є також складною. Нерідко

характер і форми психічного ставлення особи до самого суспільно небезпечного діяння (дії або бездіяльності) не співпадає з формою й характером психічного ставлення особи до шкідливих наслідків її діяння. У подібних випадках прийнято говорити про наявність складної (подвійної) або змішаної форми вини.

Таким чином, складна (подвійна) форма вини передбачає різне психічне ставлення особи у формі умислу і необережності до різних об'єктивних ознак одного й того ж злочину. Тому злочин, склад якого передбачає наявність двох різних форм вини щодо діяння й наслідків, прийнято називати злочином із складною (подвійною) формою вини. Якщо обставини, що відносяться до характеристики діяння, шкідливого результату або особи потерпілого, справляють вплив на об'єкт злочину, вони можуть бути поставлені в вину лише за умови, що суб'єкт їх усвідомлював [4, с.209].

Якщо ж обов'язкові або кваліфікуючі обставини, що відносяться до характеристики дії, нешкідливого результату або особи потерпілого, не справляють впливу на об'єкт злочину, вони можуть ставитися в вину і тоді, коли винний їх не усвідомлював, але міг і повинен був усвідомлювати.

Змішана форма характеризується тим, що в цих злочинах є, два якісно відмінні за характером і тяжкістю суспільної небезпечності злочинних наслідки одних і тих самих дій винної особи та її різне психічне ставлення до кожного з них. Обидві такі форми вини у цих злочинах визначаються психічним ставленням особи до двох видів злочинних наслідків [5, с.195].

Можна зробити такий висновок, що встановлення подвійної форми вини - це необхідна умова розмежування суміжних злочинів, правильної кваліфікації вчиненого злочину та індивідуалізації покарання. Вина – це психічне відношення осудної особи до скоєного нею суспільно небезпечного діяння і його наслідку, виражене у формі умислу чи необережності. Таке відношення складається із усвідомлення винним суспільно небезпечного характеру своїх дій і передбачення можливих наслідків (інтелектуальний момент вини), а також із відношення до своїх дій (бездіяльності) і їхніх наслідків: бажання, щоб ці наслідки настали, байдужого або легковажного до них ставлення (вольовий момент вини).

Трактування суб'єктивної сторони злочину у науці кримінального права далеко не однозначна. Деякі вчені визнають існування складної (подвійної, змішаної) форми вини, інші заперечують проти цього.

Проте все ж встановлення вини, її форми і виду – необхідна умова правильної кваліфікації злочину. Її значення полягає і в тому, що наше кримінальне право виходить із принципу суб'єктивного ставлення за вину. Відсутність вини особи у вчиненні конкретного суспільно небезпечного діяння виключає суб'єктивну сторону, а відтак, склад злочину і підставу кримінальної

відповідальності. Форми і види вини істотно впливають і на визначення міри покарання за вчинене.

Список використаних джерел:

1. Федоров М. О. Поняття вини у сучасній юриспруденції. Наука і правоохорона. 2013. № 2 (20). С. 140-47; С. 143.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. Київ : Юрінком, 1996. 80 с.
3. Баулін Ю. В. Вибрані праці. Харків : Право. 2013. 928 с.
4. Фролова О Г Злочинність і система кримінальних покарань. Навч. Посіб. Київ : Арттек, 2007.
5. Юридична енциклопедія в 6-ти т. Т.2. Київ, 2009.

СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ

Микитюк Діана Олегівна,
курсант 2-го курсу
Прикарпатського факультету
(м.Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

Нагальною проблемою при вирішенні кримінальних справ постає питання про те, чи дійсно в даній ситуації наявні всі складові для того, щоб діяння перейменувати в злочин. Тому одним із шляхів досягнення вірного результату є підтвердження складу злочину. Поняття «суб'єкт злочину» є структурно необхідним елементом діяння, яке кваліфікують злочином.

Аналіз злочинності та характеру злочинів призводить до необхідності постійного вдосконалення наукової бази кримінального права. Дослідженням суб'єкта злочину займалися такі науковці як Горлач С.В., Бараненко Д.В., Джужа О.М., Шуляк Ю.Л., Савченко А.В., Фріс П.Л., Вознюк А.В., а також наразі продовжується активне вивчення даного актуального питання кримінального права.

Поняття «суб'єкт злочину» є невід'ємною частиною такого терміну як «злочин», оскільки є обов'язковим елементом його складу. Злочином є передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину [1, с. 8].